

Sensorveiledning JUS1111 H25

---

1 Innledning

Oppgaven består av en praktikum som skal løses på 4 timer, og reiser spørsmål innen erstatningsrett og avtalerett. Studentene skal selv finne og identifisere de overordnede problemstillingene, og selvsagt de mer presise rettslige spørsmålene utledet fra rettskildene. Oppgaveteksten og gjengivelse av anførsler er lagt opp slik at det bør være forholdsvis tydelig hvilke hovedspørsmål som skal drøftes.

Fra og med våren 2025 er eksamen på jus 1111 lagt om fra hjemmeeksamen til 4 timers skoleeksamen. Som ved andre skoleeksamener har studentene tilgang til LovdataPro i eksamensmodus. Studentene har ikke tilgang til merknader de har skrevet i LovdataPro, foruten rene henvisninger. Det vil si at det tidligere problemet med ferdig skrevne tolkningsdrøftelser i LovdataPro som ble kopiert inn i besvarelsene, ikke lenger er aktuelt.

Oppgaven skal sensureres som bestått/ikke bestått. Grensen skal trekkes selvstendig og er ikke knyttet til E/F-grensen. Karakterskalaen er beskrevet slik på kursets hjemmeside:

Bestått: Prestasjonen viser at kandidaten har ervervet tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter til å gå videre til neste emne på studiet. Besvarelsen viser at kandidaten har tilstrekkelige kunnskaper innen faget, i tilstrekkelig grad har klart å formulere og drøfte rettslige problemstillinger, og språket er tilstrekkelig presist. Etter en samlet vurdering av besvarelsens styrker og svakheter anses kandidatens kunnskaper og ferdigheter for tilstrekkelige.

Ikke bestått: Prestasjonen viser at kandidaten ikke har ervervet tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter til å gå videre til neste emne på studiet. Besvarelsen viser at kandidaten ikke har tilstrekkelig kunnskaper innen faget, eller ikke i tilstrekkelig grad har klart å formulere og drøfte rettslige problemstillinger, eller at språket ikke er tilstrekkelig presist. Etter en samlet vurdering av besvarelsens styrker og svakheter anses kandidatens kunnskaper og ferdigheter ikke for tilstrekkelige

(<https://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS1111/>)

De senere år har statistikken variert noen, men ligget rundt 10 prosent stryk ved opprinnelig sensur. Det er ikke satt noe mål eller norm for andel strykbesvarelser på denne eksamenen.

2 Pensum og læringskrav

2.1 Erstatningsrett

Alternativ hovedlitteratur i erstatningsrett er

1. Hagstrøm, Viggo; Stenvik, Are, Oslo, Universitetsforl, annen utg. Oslo 2019
2. Morten Kjelland, Erstatningsrett - en lærebok, 3. utg., 2023
3. Trine Lise Wilhelmsen og Birgitte Hagland, Om erstatningsrett - med utgangspunkt i tekster av Peter Lødrup, 2017.

Den erstatningsrettslige delen av oppgaven reiser sentrale rettslige problemstillinger som godt dekket i hovedlitteraturen, og faller innenfor de sentrale læringskravene i faget («gode kunnskaper om»), se [Læringsmål – Universitetet i Oslo](#).

2.2 Avtalerett

Alternativ hovedlitteratur i avtalerett er

1. Giertsen, Johan, Avtaler, 4. utg., Oslo, Universitetsforl, 2021
2. Woxholth, Geir, Avtalerett, 12. utgave, Oslo, Gyldendal, 2024

Den avtalerettslige delen av oppgaven reiser sentrale problemstillinger som godt dekket i hovedlitteraturen, og faller innenfor de sentrale læringskravene i faget («god kunnskap om»), se Læringsmål – Universitetet i Oslo.

3 DEL I

3.1 De overordnede problemstillingene

Den erstatningsrettslige delen av oppgaven fordrer at kandidatene tar stilling til om Peder Ås er erstatningsansvarlig for Martes helseplager på grunnlag av ulovfestet objektivt ansvar, og til erstatningsutmålingen – nærmere bestemt de erstatningspostene som er oppgitt i oppgaveteksten litra a–d. Både spørsmålet om erstatningsansvar og utmålingsspørsmålene er sentrale erstatningsrettslige problemstillinger.

3.2 Erstatningsansvar på grunnlag av ulovfestet objektivt ansvar

Opgaven reiser spørsmål om Peder Ås er erstatningsansvarlig på grunnlag av reglene om ulovfestet objektivt ansvar, og reiser ikke særlige utfordringer utover det å drøfte ansvarsgrunnlagets nærmere innhold, særlig knyttet til kravene om at skaden må være «stadig, typisk og ekstraordinær». Utfra faktum er det ikke naturlig å drøfte kravene til adekvat årsakssammenheng og økonomisk tap, som innledningsvis kort bør konstateres oppfylt.

Enkelte kandidater kan tenkes å ta utgangspunkt i produktansvarsloven. Produktansvarsloven gjelder imidlertid kun «erstatningsansvar en produsent har for skade», jf. § 1-1. I § 1-3 finner vi en legaldefinisjon av hvem som kan anse som «produsent», og det fremstår som klart at lydstudioprodusenten Peder Ås ikke er omfattet. Loven kommer følgelig ikke til anvendelse. Kandidater som feilaktig kommer til av prodansvl. kan anvendes, bør etter mitt skjønn trekkes noe.

Det ulovfestede objektive ansvaret er knyttet til den særlige «skaderisiko som skadevolderens virksomhet eller hans produkt skaper», jf. Rt. 2003 s. 1546 Røykedommen avsnitt 65. Innledningsvis bør kandidatene kort slå fast at Peder, som driver lydstudioet, har tilstrekkelig tilknytning til den mulige ekstraordinære risikoen som høyttaleren representerer, se særlig Rt. 2009 s. 1237 Nordsjødykker.

Det objektive ansvaret er ulovfestet og utviklet i rettspraksis. Kandidatene bør ta utgangspunkt i de vurderingskriteriene som er oppstilt i rettspraksis, slik oppsummert i [HR-2019-52-A spinning avsnitt 34-36](#) og senest bekreftet i HR-2025-1055-A stupeulykke avsnitt 43. Det er tale om «en risiko med visse særtrekk, hvor det særlig legges vekt på om den risikoen skaden er et utslag av, var stadig, typisk og ekstraordinær. I tillegg må det skje en interesseavveining, hvor det sentrale er hvem som er nærmest til å bære den økonomiske risikoen», jf. HR-2025-1055-A stupeulykke avsnitt 43.

Kandidatene bør først foreta en nærmere fastsettelse av skaderisiko, gjennom en drøftelse av kravene til "stadig, typisk og ekstraordinær" risiko.

I senere høyesterettspraksis har særlig spørsmålet om risikoen er ekstraordinær, stått sentralt, jf. Spinningdommen, HR-2019-52-A, avsnitt 35. Kravet til en ekstraordinær risiko er etter min mening det naturlige startstedet i drøftelsen, og kandidatene bør drøfte spørsmålet om høyttalerne utgjorde en ekstraordinær risiko med utgangspunkt i Høyesteretts formulering, hvor det spørres om «om risikoen ved den skadevoldende virksomhet eller innretning er vesentlig større enn den man generelt møter i samfunnet – det man gjerne kaller dagliglivets risiko, jf. [Rt-1991-1303 \(gulvluke\)](#)», spinningdommen avsnitt 35.

Utgangspunktet for vurderingen er risikoens skadeevne, og kandidatene bør presisere at skadeevnen er «produktet at sannsynligheten for skade om mulig skadeomfang», jf. eksempelvis spinningdommen avsnitt 35 med videre henvisningen til Rt. 1991 s. 1303 Gulvluke (på side 1306). I vurderingen av skadeevnen må studentene først konkretisere risikokilden, som her er to store høyttalere, plassert rett bak et trommesett i et lydstudio, og deretter vurdere den konkrete sannsynligheten for at skade og mulig skadeomfang. Kandidater som evner å bruke presiseringene i faktum knyttet til skadeevnen, bør premieres. For det første kan uttalelsene om at det her er tale om «en svært sjelden hendelse» knyttes til skadehyppighet: Sannsynligheten for skade er liten. For det andre kan presiseringen av at «skaden ikke var av et slikt omfang at den kvalifiserer til en invaliditetsgrad», knyttes til skadens mulige omfang: Det er her tale om en mindre skade. Kandidater som sammenholder faktums opplysninger om invaliditetsgrad med førstvoterendes uttalelser i Spinning om at «i medisinsk forstand må en invaliditet på omtrent 19 prosent karakteriseres som en moderat skade», bør premieres. Skadeevnen, eller skaderisikoen, må dermed sies å være lav, men kandidater som ikke treffer helt i skadeevnevurderingen skal ikke strykes.

Kandidatene bør dernest få frem at det er denne fastlagte skaderisikoen som skal sammenholdes med «dagliglivets risiko», jf. Spinning avsnitt 42. Her kan kandidatene med fordel ta utgangspunkt i førstvoterendes uttalelse i Spinning om at

«Mindre til moderate skader som skyldes trening og fritidsaktiviteter, er vanlig og en del av den generelle risiko som er knyttet til disse livsområdene. Også andre områder av dagliglivet byr på mange helt vanlige risikomomenter, som både i art, omfang og hyppighet er større enn risikoen som var knyttet til bruk av spinningssykkelen i saken her», avsnitt 43. Anvendt på vår sak, kan vilkåret om at det skal foreligge en «ekstraordinær risiko», vanskelig anses oppfylt.

Kandidatene bør subsidiært drøfte om risikoen kan ases som «stadig» og «typisk». Kravet om at det må foreligge en «typisk» risiko, forutsetter at risikoen er karakteristisk for virksomheten. Støy fra høyttalere i

form av et brak, vil etter min mening være en generell driftsrisiko i et lydstudio, jf. Rt. 1993 s. 1052 (Gol bygg), og dermed typisk. Kandidater som får frem at så lenge skaden er utslag av en typisk risiko, så er det ikke et krav at alle mulige skadefølger av at risikoen realiseres, er alminnelig kjente, jf. Rt. 2001 s. 1646 (Kols), bør premieres. I rettspraksis oppstilles også krav om «stadig» risiko. Det finnes lite rettspraksis som omhandler vilkåret, men en risiko som oppfattes som typisk for en virksomhet, vil gjerne virke mer eller mindre kontinuerlig. I denne oppgaven kan kandidatene kort konstatere at høyttalere i et lydstudio er den del av nødvendig utstyr, og at vilkåret er oppfylt.

Som fremhevet i Spinningdommen, HR-2019-52-A, avsnitt 35, er det her tale om kriterier som i en viss grad kan flyte noe i hverandre. Vilkårene "stadig" og "typisk" er knapt problematisert i nyere rettspraksis, det foreligger dommer som er vanskelige å forene, og pensumlitteraturen er heller ikke helt entydig. I sensuren bør det derfor utvises forståelse for at kandidatenes drøftelser ikke nødvendigvis er helt stringente, og studenter som roter seg bort, bør ikke strykes ettersom rettsgrunnlaget er vanskelig. Konstruktiv bruk av rettspraksis er positivt, men studentene bør holde fast ved Spinningdommens formulering, og nedtoning av kravene til typisk og stadig er fornuftig.

Etter at vilkårene er drøftet, må kandidatene foreta en risikoplassering i form av en interesseavveining, hvor det sentrale er hvem som er nærmest til å bære den økonomiske risikoen, jf. HR-2025-1055-A stupeulykke avsnitt 43. I denne sammenhengen kan det være nærliggende å fremheve betydningen av skadelidtes forhold of aksept av risiko, jf. Rt. 2003 s. 1546 Røyedommen, og uttalelsene om skadelidtes frivillige eksponering for faren som risikokilden representerer, jf. avsnitt 73. Kandidatene kan i denne sammenhengen peke på at selv om Marte «ble satt til å spille trommer», så er det her er tale om frivillig deltakelse i en fritidssysse, et utdrikingslag, hvilket taler for at skadelidte selv har utsatt seg for faren. Øvrige hensyn i den avsluttende risikoplasseringen knyttet til rettferdighet, prevensjon og pulverisering, trekker i retning av ansvar for Peder Ås.

Kandidater som tydelig viser at de ikke makter å få til en rettslig drøftelse som følger en ansvarsgrunnlagets struktur, som kommer med påstander uten å begrunne dem, eller som ikke makter å få frem et rettslig resonnement men f.eks. skjuler seg bak en "helhetsvurdering" eller liknende formuleringer, bør ikke bestå.

3.3. Erstatningsutmålingen

Kandidatene bør innledningsvis nevne utgangspunktet for erstatningsutmålingen: Skadelidte skal ha full erstatning, det vil si stilles i samme økonomiske stilling som om skaden ikke hadde inntruffet, jf. eksempelvis Amerikadommen, [HR-2022-1132-A](#).

Jeg vil i det følgende kort kommentere de enkelte erstatningspostene:

Erstatningspost a) Kr 250 i egenandel for legebesøk i Norge

En del kandidater vil nok kort konstatere at partene er omforente om Martes krav, men kandidatene bør samtidig knytte kravet om erstatning for egenandel knyttet til legebesøk i Norge, til hjemmelsgrunnlaget i skl. § 3-1 første ledd "lidt skade".

Erstatningspost b) Kr 10 000 for legeutgifter i USA

Også når det gjelder legeutgiftene i USA, bør kandidatene ta utgangspunkt i skl. § 3-1 første ledd, og konstatere at "lidt tap" omfatter påførte merutgifter. Kandidatene vil her ha en stor fordel av å kjenne til Amerikadommen, [HR-2022-1132-A](#). Jeg velger å løfte frem to uttalelser fra dommen som kan gi et naturlig utgangspunkt for drøftelsen. For det første uttalelsene i avsnitt 59 om at

"Kildene gir ikke noen klare svar på spørsmålet om hvordan erstatningen skal utmåles hvor skadelidte bor i utlandet på oppgjørstidspunktet, og dermed ikke mottar norske trygdeytelser. Jeg synes nok likevel de peker i retning av at den faktiske situasjonen – i hvert fall i utgangspunktet – må være avgjørende ved utmålingen: Det må vurderes hvilke offentlige ytelser skadelidte mottar i hjemlandet, og det individuelle tapet må beregnes på det grunnlaget. Beregningen kan ikke basere seg på norske velferdsytelser som skadelidte ikke får. ..".

Og videre uttalelsene i avsnitt 61:

"I utgangspunktet tilsier alminnelige utmålingsprinsipper at hun tilkjennes full erstatning basert på det som er den faktiske situasjonen og den sannsynlige utviklingen på oppgjørstidspunktet. Det innebærer i tilfelle at erstatningen må bygge på utgiftsnivået i USA, ikke på at den skal være et supplement til de norske velferdsytelsene".

Kandidatene bør etter min mening benytte de retningslinjene som dommen oppstiller, til å subsumere med utgangspunkt i opplysningene i faktum (om at Marte før ferieoppholdet i Norge bor i USA, at skaden inntreffer under et 2-ukers ferieopphold i Norge, at Marte har ikke amerikansk helseforsikring og hun har bosatt seg i USA for god.

Kandidater som ikke kjenner til dommen, og som på vettig vis drøfter kravet med utgangspunkt i generelle utmålingsprinsipper (som full erstatning, prinsippet om at skadevolder må ta skadelidte som hen er, supplementsprinsippet og tapsbegrensningsplikt), bør gis god uttelling.

Erstatningspost c) Kr 25 000 for plagene med redusert hørsel på det ene øret

Jeg leser erstatningsposten som et krav om ménerstatning. Kandidatene må hjemle kravet i skl. § 3-2, og kort drøfte bestemmelsens vilkår; særlig sentralt for å besvare denne oppgaven er vilkåret om skaden må være «betydelig». Bestemmelsen i § 3-2 tallfester ikke et krav til minste medisinske invaliditetsgrad, slik en bl.a. finner i § 3-2a annet ledd om standardisert erstatning for barn og for yrkesskader. I de fleste skadetilfeller hvor invaliditetsgraden er under 15 % (som er grensen i yrkesskadetilfellene), vil skaden ikke anses å oppfylle kravet «betydelig». Martes skade kvalifiserer ikke til en invaliditetsgrad, og vilkåret om «betydelig» skade er ikke oppfylt. Marte kan dermed vanskelig tilkjennes ménerstatning.

Erstatningspost d) Kr 75 000 for «tort og svie» som følge av den fæle opplevelsen i Norge

Jeg leser erstatningsposten som et krav om oppreisning. Kandidatene bør kort vise hvorfor hjemmelen om oppreisningserstatning i skl. § 3-5 ikke kommer til anvendelse.

Birgitte Hagland

DEL II

1. Innledning

Oppgaven reiser sentrale avtalerettslige spørsmål i en litt uvant situasjon for kandidatene – spørsmålet om partene har inngått en bindende avtale i en forliksforhandlingssituasjon. Slik faktum ligger an, er det ikke tvilsomt at spørsmålene bør vurderes etter de prinsipper avtaleloven kapittel 1 bygger på, og oppgaven reiser tre spørsmål. Det første er om Ås gjennom sin første e-post har fremsatt et tilbud som i prinsippet kunne aksepteres av Kirkerud, og det andre spørsmålet er om det eventuelle tilbudet fremsatt i den første e-posten fra Ås uansett er tilbakekalt, og det tredje spørsmålet (dersom det eventuelle tilbudet ikke er tilbakekalt) er om Kirkerud har akseptert tilbudet i tide.

2. Har Ås fremsatt et tilbud?

Hva som skal til for at det foreligger en avtale etter de prinsipper som avtaleloven kapittel 1 bygger på, fremkommer ikke uttrykkelig av loven, men grunnelementene er at det må foreligge et bindende tilbud og en rettidig og sammenfallende aksept. Hva som skal til for at det foreligger et tilbud, fremkommer heller ikke av loven, men etter praksis fra Høyesterett kan man trygt legge til grunn at det avgjørende normalt er om mottakeren hadde rimelig grunn til å forstå avgiveren slik at sistnevnte hadde ment å binde seg. Dette beror på en konkret helhetsvurdering, hvor ordlyden i eventuelle utsagn typisk utgjør det sentrale startpunktet. Hovedpunktene i dette bør kandidatene peke på i sine besvarelser.

Det sentrale kandidatene har å vurdere, er ordlyden i Ås sin første e-post, hvor de ulike delene kan sies å trekke i forskjellige retninger. Den første delen av utsagnet trekker nokså klart i retning av at man her står overfor et forhandlingsutspill som fordrer ytterligere kommunikasjon mellom partene (og dermed ikke utgjør et tilbud). Den andre delen – hvor det konkrete beløpet nevnes – trekker isolert sett kanskje noe i motsatt retning. Heller ikke denne delen av utsagnet fremstår imidlertid særlig definitiv. Andre omkringliggende omstendigheter av særlig betydning er det i dette tilfellet ikke, og etter min mening er man her et godt stykke unna at man står overfor et rettslig bindende tilbud, men konklusjonen er selvfølgelig nokså underordnet.

Enkelte kandidater vil kanskje reise spørsmålet om ikke man kan angripe avtaleinngåelsesspørsmålet fra en annen kant. Dersom man tolker Ås sin andre e-post som et forsøk på et avtalerettslig tilbakekall, er det nokså nærliggende å slutte at Ås mente å fremsette et tilbud i den første e-posten (ellers hadde det ikke vært nødvendig med et tilbakekall). I tilfelle kan man stå overfor et tilfelle av faktisk sammenfallende forståelse mellom partene (som kan være i strid med det man etter mer objektive kriterier kan slutte fra situasjonen). I tolkingsøyemed vil en slik intersubjektiv forståelse være avgjørende ved fastleggelse av en avtales innhold, og det samme bør vel gjelde for avtalebindingsspørsmålet. Det er neppe mange kandidater som vil se spørsmålet, eller problematisere det, men det er altså mulig å gjøre det.

3. Har Ås tilbakekalt tilbudet?

Det neste spørsmålet kandidatene bør drøfte – hvor drøftelsen blir prinsippal eller subsidiær, avhengig av konklusjonen på tilbudsspørsmålet – er om Ås i tide har tilbakekalt tilbudet med rettsvirkning overfor Kirkerud. Etter avtaleloven § 7 er det avgjørende at tilbakekallelsen har kommet frem til Kirkerud før eller samtidig med at tilbudet har kommet til Kirkeruds kunnskap. Spørsmålet er således om det at

tilbakekallelsen ligger i Kirkeruds spamfilter er til hinder for at det er kommet frem i lovens forstand (på det tidspunktet Kirkerud gjorde seg kjent med innholdet i den første e-posten fra Ås).

Loven gir – i seg selv – lite veiledning på dette punktet, men i forarbeidene er det uttalt at det avgjørende er om tilbakekallelsen er «bragt under slike ydre forhold, at man efter livets almindelige regel kan regne paa, at adressaten umiddelbart blir bekjent med den, ..., selv om der in casu forelaa omstendigheter, som bevirket, at adressaten ikke faar læst erklæringen itide – adressaten er f.eks. bortreist eller syk».

Etter min mening er det neppe tvilsomt at det er Kirkerud som må ha risikoen for konsekvensen av at tilbakekallelsen fra Ås fanges av hennes spamfilter, og at tilbakekallelsen anses kommet frem. Det må i hvert fall gjelde i en situasjon hvor det ikke synes å være noe ved selve e-posten som gjør at den havner i spamfilteret. Det som vel i regelen er avgjørende for om noe havner i et spamfilter, er vel innstillingene på mottakerens e-postserver, og det skulle vel også underbygge resultatet.

4. Er Kirkeruds aksept rettidig?

Det siste spørsmålet kandidatene skal ta stilling til, er om Kirkeruds aksept er rettidig (forutsatt at Ås fremsatte et tilbud som ikke har blitt gyldig tilbakekalt). I dette tilfellet er det ikke angitt noen spesifikk akseptfrist i det angivelige tilbudet, og man må falle tilbake på reguleringen i avtaleloven § 3 første ledd. Reguleringen gjelder uttrykkelig i situasjoner hvor et tilbud er fremsatt i brev eller telegram, men det kan ikke være tvilsomt at regelen må anvendes analogisk i situasjoner hvor tilbudet er fremsatt i e-post. Kandidatene må basert på regelen ta stilling til hvor lang akseptfristen skal være. I og med at forsendelsen av tilbudet og aksepten (gitt samme kommunikasjonsmiddel) tar svært liten tid, vil det avgjørende her være hvor lang tid man skal gi Kirkerud til «at overveie» tilbudet. Det avgjørende er om det skal gis seks dager til dette.

De vesentlige elementene å spille på i denne sammenheng, er beløpets størrelse og hva saksforholdet dreier seg om. Ingen av disse forholdene gir etter min vurdering grunnlag for å konkludere med en frist på seks dager. På dette punktet må imidlertid kandidatenes konklusjoner være av helt underordnet betydning.

Herman Bruserud